

INTERNET MULOQOTDA GENDER TENGLIGIGA ERISHISH

*Raxmonova Barnoxon Odilovna,
Andijon viloyati pedagogik mahorat markazi Tillarni o'qitish metodikasi kafedrasini
mudiri*

Annotatsiya: Mazkur maqolada zamonaviy tilshunoslikning yangi sohalardan biri bo'lgan genderlingvistikaning ahamiyatli jihatlaridan biri internet tarmog'ida gender xususiyatlar erkak va ayolning internet muloqoti bo'yicha tahlil, ular o'rtasidagi leksik jihatlar gendertengligiga erishish haqida fikr yuritiladi.

Kalit so'zlar: Internet, ijtimoiy tarmoq, raqamli bo'shliq, ommaviy nutq, axborot, foydalanuvchi, gendergenderlingvistika, leksik jihatlar.

ДОСТИЖЕНИЕ ГЕНДЕРНОГО РАВЕНСТВА В ИНТЕРНЕТ-КОММУНИКАЦИЯХ

*Рахмонова Барнохан Одилевна,
Старший преподаватель кафедры методики преподавания языков
АВПИМОММ*

Аннотация: В данной статье одним из важных аспектов гендерной лингвистики, которая является одной из новых областей современной лингвистики, является анализ гендерных особенностей мужского и женского интернет-общения в сети Интернет, а также рассматриваются лексические аспекты между ними. добиться гендерного равенства.

Ключевые слова: Интернет, социальная сеть, цифровое пространство, публичная речь, информация, пользователь, гendergenderлингвистика, лексические аспекты.

ACHIEVING GENDER EQUALITY IN INTERNET COMMUNICATION

*Rakhmonova Barnokhan Odilovna,
Senior teacher of the Department of Language Teaching Methodology at
AVPYMOMM*

Abstract: In this article, one of the important aspects of gender linguistics, which is one of the new fields of modern linguistics, is the analysis of gender characteristics of male and female Internet communication on the Internet, and the lexical aspects between them are considered to achieve gender equality.

Key words: Internet, social network, digital space, public speech, information, user, gendergenderlinguistics, lexical aspects.

KIRISH Muloqot kishilik jamiyati mavjudligining zaruriy shartlaridan biridir. Muloqot insonlar o'rtasidagi his tug'ularni, fikrlarni, g'oyalarni, istak-xohishlarni bayon qilish uchun qo'llanuvchi eng muhim aloqa vositasi hisoblanadi. Muloqot jarayoni tilshunoslik, psixologiya, tarix, mantiq, pedagogika va boshqa ayrim fanlarning ajralmas qismi sifatida dunyo ilm-fanida o'rganilib kelinmoqda.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODLAR Internet-muloqotda gender tengligi tilshunoslik va kommunikatsiya tadqiqotlari sohasidagi taniqli tadqiqotchi Syuzan Herringning "Kompyuter vositachiligidagi aloqadagi gender farqlariga sharh" nomli maqolasida gender raqamli muhitda muloqotga qanday ta'sir qilishini, shu jumladan muloqot uslublaridagi farqlar va onlayn gender tengligiga ta'sirini o'rganadi. Yana bir

muhim ish - bir nechta mualliflar, jumladan Judit Donat va boshqalarning onlayn o‘zaro munosabatlardagi gender farqlari va raqamli makonlarda gender tengligi uchun kengroq ta’sirlarni o‘rganadigan “Genderlangan Internet: Gender va Internetni o‘rganish”. Ushbu maqolalar onlayn muloqotda genderning murakkab dinamikasini tushunishga asosiy manba bo‘lib xizmat qiladi[1;4].

MUHOKAMA VA NATIJALAR Muloqot deb ataluvchi murakkab ijtimoiy jarayonda erkak va ayollar nutqi ham o‘z o‘rniga ega. Fikrimizning tasdig‘iq sifatida keyingi yillarda tilshunoslik ilmida katta qiziqish bilan o‘rganilayotgan soha gendertilshunoslikni misol sifatida keltirishimiz kifoya. Gendertilshunoslik asosan g‘arb tilshunosligida ko‘p tadqiq qilinayotgan soha hisoblanadi. Keyingi yillarda mamlakatimiz tilshunos va sotsialog olimlari tomonidan ham ushbu sohani o‘rganish jadallik bilan o‘sayotganining guvohi bo‘lyapmiz. Oldinlari olimlar tomonidan gendertilshunoslik sohasiga uncha katta e’tibor qaratilmagan. Lekin vaqt o‘tishi bilan ushbu soha olimlar fikrini o‘ziga tortdi va turli paradigmalarda o‘rganila boshladi. Gendertilshunoslik dastlab XX asr so‘nggi yillarida g‘arb tilshunoslik ilmida va keyinchalik sharqda o‘rganila boshlandi. “Gender” tushunchasi ingliz tiliga lotin tilidagi genus so‘zidan o‘tgan bo‘lib, “jins” degan ma’noni anglatadi [2]. Jins va gender tushunchalarini farqlash borasidagi birinchi urinish 1968-yili Kaliforniya universiteti professori Robert Stoller tomonidan amalga oshirildi. Gender lingvistikada ayollar va erkaklarning bir-biridan kommunikativ jihatdan qanday farq qilinishi chuqur o‘rganiladi. Umuman olganda, ikki xil jins vakillarining nutqida juda katta farq bo‘ladi.

Raqamli bo‘shliqlar ommaviy nutq, professional imkoniyatlar va ijtimoiy o‘zaro ta’sirga tobora ko‘proq ta’sir ko‘rsatayotganligi sababli, Internet aloqasida gender tengligi juda muhim masala. Internetning muloqotni demokratlashtirish potentsialiga qaramay, gender nomutanosibliklari turli shakllarda saqlanib qolmoqda, bu erkaklar va ayollarning onlayn aloqalariga ta’sir qiladi. Ushbu tengsizliklarni bartaraf etish vakillik, ta’qib qilish, kirish va tizimli tarafkashlik muammolarini hal qilishni o‘z ichiga oladi[3].

1. Vakillik va ko‘rinish. Onlayn platformalarda vakillik gender tengligiga erishish uchun juda muhimdir. Tarixiy jihatdan, ayollar ko‘plab raqamli makonlarda, jumladan, texnologik sohalarda va onlayn forumlarda kam namoyon bo‘lgan. Bunday vakillikning yetishmasligi gender stereotiplarini davom ettirishi va ta’sirchan munozaralarda ayollarning ko‘rinishini cheklashi mumkin. Texnik rollarda gender xilma-xilligini targ‘ib qilish va ayollar ovozi raqamli ommaviy axborot vositalarida teng darajada ifodalanishini ta’minlash bu nomutanosiblikni muvozanatlashda yordam beradi.

2. Onlayn ta’qib va xavfsizlik. Ayollar nomutanosib ravishda onlayn ta’qib va zo‘ravonlikdan ta’sirlanadi. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, ayol foydalanuvchilar maqsadli ta’qiblar, jumladan tahdidlar va kiber ta’qiblarga duch kelishadi, bu ularning onlayn munozaralardagi ishtirokiga sezilarli ta’sir ko‘rsatishi mumkin. Bu muammoni hal qilish ta’qiblarga qarshi siyosatni kuchaytirishni, hisobot berish mexanizmlarini yaxshilashni va xavfsizroq onlayn muhitni rivojlantirishni talab qiladi. Onlayn zo‘ravonlik qurbonlarini qo‘llab-quvvatlash tizimlari va resurslari yanada adolatli raqamli makonni rivojlantirish uchun ham muhimdir.

3. Kirish va raqamli savodxonlik. Texnologiyalardan foydalanish va raqamli savodxonlik ko‘nikmalaridagi gender nomutanosibligi internet muloqotidagi tengsizlikka hissa qo‘shishi mumkin. Ba’zi hududlarda ayollar erkaklarnikiga nisbatan texnologiya va internetdan kamroq foydalanishlari mumkin, bu ularning onlayn aloqa qilish qobiliyatiga ta’sir qiladi. Bundan tashqari, ayollar ta’lim va ijtimoiy omillar tufayli ilg‘or raqamli ko‘nikmalarga ega bo‘lishda to‘siqlarga duch kelishlari mumkin. Ayollarning raqamli savodxonligini oshirish va texnologiyalardan foydalanish imkoniyatlarini yaxshilash

tashabbuslari ushbu kamchiliklarni bartaraf etishga yordam beradi[4].

4. Algoritmilar va platformalardagi tarafkashlik. Algoritmik tarafkashlik onlayn gender tengligiga ta'sir qiluvchi yana bir muhim muammodir. Ko'pgina ijtimoiy media platformalari va qidiruv tizimlari tasodifan erkaklar tomonidan yaratilgan tarkibni yoqtirishi yoki mavjud gender tarafkashliklarini kuchaytirishi mumkin bo'lgan algoritmilaridan foydalanadi. Masalan, algoritmilar erkaklar ustunlik qiladigan mavzularga ustunlik berishi yoki gender stereotiplarini davom ettirishi mumkin. Ushbu noqulaylikni bartaraf etish adolatli vakillikni ta'minlash uchun algoritmilarni qayta ishlab chiqishni va kontentni moderatsiya qilishda genderni asoslangan noto'g'rilikni kamaytirish uchun faol ishlashni o'z ichiga oladi.

5. Siyosat va advokatlik. Samarali siyosat va advokatlik internet aloqalarida gender tengligini ta'minlashda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Hukumatlar, tashkilotlar va texnologiya kompaniyalari genderni asoslangan kamsitish va ta'qibga qarshi kurash siyosatini ishlab chiqish va amalga oshirish uchun hamkorlik qilishi kerak. Targ'ibot harakatlari, shuningdek, gender muammolari haqida onlayn xabardorlikni oshirishi va adolatli amaliyotlarni qo'llab-quvvatlovchi islohotlarga undashi mumkin[5].

6. Imkoniyatlarni oshirish va ishtirok etish. Raqamli makonlarni shakllantirishda ayollarga faol ishtirok etish huquqini berish tenglikka erishish uchun muhim ahamiyatga ega. Ayollarni texnologiya kompaniyalarida, onlayn hamjamiyatlarda va kontent yaratishda yetakchi rollarda ishtirok etishga undash yanada inklyuziv amaliyot va istiqbollarni rivojlantirishga yordam beradi. Ayollarning texnologiya va raqamli ommaviy axborot vositalariga jalb etilishiga yordam beruvchi tashabbuslarni qo'llab-quvvatlash muvozanatli va adolatli onlayn muhitni yaratish uchun juda muhimdir.

Xulosa. Internet-muloqotda gender tengligi ko'p qirrali muammo bo'lib, vakillik, ta'qib, kirish, tarafkashlik va siyosatni hal qilish uchun birgalikdagi sa'y-harakatlarni talab qiladi. Inklyuziv va qo'llab-quvvatlovchi raqamli muhitni qo'llab-quvvatlab, biz erkaklar ham, ayollar ham internetda qatnashish, hissa qo'shish va rivojlanish uchun teng imkoniyatlarga ega bo'lishini ta'minlashga yordam bera olamiz. Internet rivojlanishda davom etar ekan, gender tengligiga doimiy sodiqlik adolatli va adolatli raqamli dunyoni yaratish uchun muhim bo'ladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

Danet, Brenda. 1998. «Text as mask: Gender and identity on the Internet.» In S. Jones (ed.), *Cybersociety 2.0*, 129-158. Thousand Oaks, CA: Sage.

Grossman, Wendy M. 1997. *Net wars* New York: NYU Press. <http://www.nyupress.nyu.edu/netwars.html>

Hafner, Katie & Matthew Lyon. 1996. *Where Wizards Stay Up Late: The Origins of the Internet*. New York: Simon & Schuster.

Herring, Susan C. 1993. «Gender and democracy in computer-mediated communication.» *Electronic Journal of Communication* 3 (2). <http://www.cios.org/www/ejc/v3n293.htm>. Reprinted (1996) in R. Kling (ed.), *Computerization and Controversy*, 2nd edition, 476-489. New York: Academic Press.

Herring, Susan C. 1994. «Politeness in computer culture: Why women thank and men flame.» In M. Bucholtz, A. Liang and L. Sutton (eds.), *Cultural Performances: Proceedings of the Third Berkeley Women and Language Conference*, 278-94. Berkeley: Berkeley Women and Language